

Resolució de l'expedient AO-00191/2015 relativa al balanç del grau d'implementació de la Llei 11/2014, del 10 d'octubre, per a garantir els drets de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

Antecedents

El 2 d'octubre de 2014 el Parlament va aprovar la Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per garantir els drets de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per eradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.

La Llei suposa un pas endavant cap a la igualtat efectiva i real dels drets de les persones del col·lectiu LGTBI i té un caràcter innovador i transversal que implica el conjunt de poders públics catalans en la sensibilització, la prevenció i la detecció de la discriminació.

La Llei atorga al Síndic funcions específiques relatives a la defensa de drets i llibertats en matèria de no-discriminació de les persones LGTBI que puguin haver estat vulnerats per l'actuació de l'Administració.

Sens perjudici de valorar les actuacions que ha dut a terme l'Administració per aplicar la Llei, l'any 2015 el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici per fer un balanç del seu grau d'aplicació i de desplegament.

S'adreça al Departament de Treball, Afers Socials i Famílies (DTASF) per demanar informació sobre les mesures i les accions concretes que s'han fet o es preveuen incorporar per garantir el compliment de la Llei en els diferents àmbits d'intervenció.

La resolució té com a fonts la informació tramesa pel DTASF i en particular, la Direcció General d'Igualtat, i la facilitada per altres administracions a partir de l'estudi de les queixes i actuacions d'ofici iniciades pel Síndic de Greuges.

Consideracions

Primera. Durant els dos primers anys de la llei, la Secretaria de Família estableix el Servei d'Atenció Integral (SAI) que desenvolupa uns protocols d'actuació, de coordinació i d'atenció a les persones usuàries que el puguin necessitar. En particular, s'han redactat protocols d'atenció i derivació a través del 012, 112 i 061.

El servei es presta també des de cadascun dels serveis territorials del Departament de Treball, d'Afers Socials i Famílies, a Lleida, Tarragona, Girona, Terres de l'Ebre i Catalunya central.

També es promou la creació d'aquest servei als ens locals de Catalunya que estiguin preparats per posar-lo en marxa, i es redacten els protocols de coordinació entre els diferents SAI, per donar resposta a les demandes d'incidències, de gestions i de denúncies.

D'acord amb això, es considera que atès la tasca d'informació que fa el servei i el treball coordinat amb els altres, és important que estigui dotat de personal suficient i transversal per dur a terme aquesta tasca, establint els convenis de col·laboració necessaris amb les entitats que ofereixen suport a les víctimes.

En relació amb els serveis específics que es troben en d'altres sectors, s'esmenten:

- Les oficines d'atenció a la víctima (GAV) a les diferents comissaries de la Policia de la Generalitat de Catalunya – Mossos d'Esquadra i
- les oficines d'atenció a la víctima del Departament de Justícia

En aquest àmbit és important posar de relleu la importància de la formació específica que tinguin els diferents professionals que hi presten serveis atès que en moltes ocasions són els primers en atendre a les víctimes i fer-les un acompanyament en aquest procés.

Pel que fa a l'àmbit concret policial, més enllà de les GAV, cal posar de relleu la importància de formar i sensibilitzar a tots els cossos de seguretat, inclòs la Policia Local, de manera que les víctimes vegin a la policia com un servei proper i sensibilitzat amb la seva situació.

Darrerament hem tingut coneixement de diversos incidents relacionats amb persones que han estat brutalment agredides. Davant d'això, el Síndic s'ha adreçat al Departament d'Interior per demanar informació sobre els casos de violència homòfoba registrats el darrer any, els procediments operatius policials, les campanyes específiques que es duen a terme amb la finalitat que aflorin més casos i el grau d'eficàcia policial en aquest tipus de delictes.

En relació amb els serveis específics que es troben en d'altres àmbits, s'exposa que el Departament d'Ensenyament compta amb la Unitat de suport a la convivència escolar (USCE) de la Direcció General d'Atenció a la Família i la Comunitat Educativa del Departament d'Ensenyament, en la que s'atenen els casos específics d'alumnat o professorat que hagin patit o pateixin discriminació, a més de tota la xarxa d'inspecció educativa dels centres educatius de Catalunya.

Així mateix, la Direcció General de Famílies atorga una subvenció a l'Associació de Pares i Mare de Gais i Lesbianes per atendre les famílies i als joves que hagin patit o estiguin patint homofòbia -amb qui es coordina- i en aquest sentit, es fa constar que va facilitar assessorament a 315 famílies durant l'any 2015.

En aquest àmbit educatiu es desprèn la importància del paper de les organitzacions LGTBI, famílies i comunitat educativa per treballar de manera transversal a l'hora d'atendre les diferents casuístiques i respondre de forma coordinada aquells casos que se'ls hi presentin. De fet, una de les formes més adequades de polsar el dia a dia de les persones LGTBI consisteix en comptar amb la col·laboració i l'ajut de les

entitats de les que formen part, que treballen a la comunitat pel compliment i vigilància dels seus drets. D'aquí la importància d'estendre aquestes subvencions a la resta d'entitats que així ho sol·licitin i compleixin els requisits.

Si més no, cal insistir en la falta de coneixements sobre diversitat sexual del professorat, i en la identificació i tractament respecte a situacions com l'assetjament escolar. Respecte de l'alumnat, també destaca aquest manca d'informació, la qual cosa s'agreuja per la falta de continguts sobre diversitat sexual en el currículum educatiu dels centres. Per aquest motiu es fa necessari donar formació a aquest professorat i a l'alumnat, i en el cas particular de la USCE, disposar de professionals que tinguin aquesta especialització.

D'altra banda, en l'àmbit de la salut s'assenyala que el Departament de Salut compta amb els serveis de salut mental com són el Centre de Salut Mental per a joves i infants (CSMIJ) i el Centre de Salut Mental per a Adults (CSMA) per atendre les persones que necessitin suport psicològic. No obstant això, es considera que els Centres d'Atenció Primària també haurien de disposar d'un professional de referència amb formació en la diversitat d'orientacions sexuals i identitat de gènere per atendre tant les possibles víctimes, com la resta de persones que s'hi puguin adreçar per plantejar algun tipus de consulta.

En l'àmbit dels mitjans de comunicació, el SAI treballa de forma coordinada amb el Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC) el seguiment dels mitjans de comunicació amb un servei específic per rebre les denúncies que es produeixin. Segon el Departament, en aquests moments es troba en tràmit de redacció un Manual pels mitjans de comunicació sobre el tractament de la identitat de gènere, l'expressió de gènere i l'orientació sexual i contra el llenguatge escrit, oral i imatges que puguin ser homòfobs.

També es fa constar per part del DTASF que les presumptes discriminacions que es puguin produir en àmbits culturals i d'altres àmbits socials s'atenen i es coordinen a través del Servei d'Atenció Integral (SAI) amb els serveis esmentats.

Amb tot, es considera que també cal disposar de serveis d'atenció integral en àmbits com l'universitari i l'esport, sectors en els quals no es té constància que n'hi hagi. En el cas específic del món universitari, arran un informe relatiu al compliment de la Resolució 187/XI es té coneixement que s'ha elaborat el Protocol entre la Direcció General d'Igualtat i el Consell Interuniversitari de Catalunya que serveix per canviar el nom de les persones transsexuals que accedeixen, que són admeses i que es matriculen a les Universitats Catalanes. També es té coneixement que el DTBSF dóna suport econòmic per elaborar la Guia per les universitats de Catalunya per implementar la Llei 11/2014 amb la voluntat de generar estructures i eines en matèria d'igualtat, el termini previst de realització de la qual es fixava pel març de 2017.

Val a dir que arran la tramitació d'una queixa, el Síndic va ser coneixedor que totes les universitats disposen o estan en procés de disposar en breu, de protocols o plans d'actuació més o menys específics en matèria de no discriminació per raó de gènere i d'orientació sexual, aprovats pels seus òrgans de govern, i que algunes d'elles,

també disposen d'unitats internes d'igualtat que vetllen per garantir els drets de gènere i orientació sexual dels membres de la seva comunitat universitària. Caldrà doncs, establir els mecanismes de coordinació amb aquestes unitats i promoure la seva extensió vers les universitats que no en disposin.

En el camp de l'esport, caldrà també dotar-se del recurs adequat que faci aquesta tasca d'assessorament, informació i recepció de denúncies que també es coordini amb el SAI.

Segona. Sobre la formació dels professionals, el DTASF informa que inicialment es va dissenyar un curs de formació adreçat a tots els funcionaris i les funcionàries de l'administració de la Generalitat, de l'administració local i de les entitats per donar a conèixer la llei. Durant l'any 2016 es va continuar realitzant aquesta formació fins a formar un total de 838 professionals de tot Catalunya a través de 32 cursos.

Es fa constar que en aquesta formació hi han participat, a més dels referents dels Servei d'Atenció Integral (SAI) de Catalunya, les dels departaments de la Generalitat de Catalunya com el d'Ensenyament, el de Justícia, el d'Interior, Treball, i els organismes com DGAIA, ICCA així com el CAV, que són els encarregats del Pla Interdepartamental d'actuacions de polítiques LGTBI 2015-2017.

En el control del compliment de la Resolució 187/XI, sobre el desplegament de la Llei 11/2014 s'informa també que s'han impulsat polítiques de formació a funcionaris/es de la Generalitat sobre polítiques públiques de diversitat sexual i de gènere amb la realització de 10 cursos on han assistit unes 300 persones; i l'impuls de cursos de formació a treballadors/es de residències de persones grans de Catalunya sobre l'atenció a les persones grans LGTBI, amb la realització de 10 cursos a les residències pròpies de la Generalitat amb 175 persones inscrites.

Es pot concloure, per tant, que s'està fent formació però encara avui es posa de manifest la necessitat de continuar impulsant polítiques de formació en els diferents àmbits, educatiu, sanitari, laboral, etc, atès que com tot problema que té una base social, l'educació juga un paper determinant en la seva eradicació.

Pel que fa a les persones grans, es un fet constatable el canvi demogràfic que s'està produint i que mereix d'una atenció especial perquè si per moltes persones resulta encara difícil viure la seva sexualitat i identitat en llibertat, per les persones grans encara ho és més. L'educació que han rebut, el context social en què han crescut i els prejudicis socials que encara imperen a la societat, fan que vegin limitat el lliure desenvolupament de la seva personalitat. Aquesta situació s'agreuja si aquestes persones viuen en entorns rurals, algunes de les quals decideixin desplaçar-se a la ciutat o a poblacions més grans on esperen desenvolupar la seva identitat d'una manera més oberta i lliure.

En el cas que aquestes mateixes persones acabin vivint en una residència, pot fer que encara els hi costi més viure d'acord amb la identitat o orientació sentida per por a no ser acceptades pels seus iguals o, fins i tot pel personal que hi treballa en aquests centres. Per aquest motiu, la formació d'aquests professionals com la de la

resta que treballa amb gent gran és de vital importància per identificar i conèixer la problemàtica específica a la qual s'enfronten.

Cal, per tant, integrar la perspectiva de gènere de la diversitat sexual a l'hora de dissenyar polítiques públiques adreçades a persones grans i, al mateix, temps, introduir la perspectiva de l'envelliment en les polítiques orientades a lluitar contra la discriminació que tinguin el seu origen en qüestions d'orientació sexual o identitat de gènere.

D'altra banda, resulta també necessari treballar per difondre i educar en la diversitat en el seu conjunt, tant des de l'administració autonòmica com la local, per informar, visibilitzar i normalitzar les diferents realitats afectives, sexuals i d'identitat que hi ha a la societat.

Tercera. El Consell Nacional de lesbianes, gais, transgènere, bisexuals i intersexuals va elaborar una proposta de Decret que es va presentar el mes de juliol de 2015 i que no va prosperar.

Posteriorment, les entitats varen sol·licitar les esmenes i els suggeriments del contingut del Decret i aquestes es van recollir per tenir-les en compte alhora de redactar una nova proposta de Decret. Transcorre un altre any fins que el passat mes de juliol de 2016 es va presentar la nova proposta. Novament les entitats van fer aportacions, les quals es van aprovar al darrer Consell Nacional LGTBI del mes de setembre i en aquests moments el decret està en tràmit al SIGOV (Sistema d'informació, gestió i tramitació de documents del Govern).

En l'aprovació de la Moció 101/XI, el Parlament insta al Govern a presentar-li en el termini de tres mesos, el Decret del CNLGBTI. Com a òrgan de participació ciutadana en matèria de drets i deures de les persones LGTBI i òrgan consultiu de les administracions catalanes que incideixen en aquest àmbit, és important evitar que es presenti definitivament sense més dilacions.

Pel que fa als convenis de col·laboració entre entitats, s'han formalitzat convenis amb el Ministeri Fiscal, el Síndic de Greuges i l'Observatori contra l'Homofòbia.

Pel que fa al món local, es fa constar que arran de la demanda de molts ajuntaments per signar un conveni de col·laboració, es va optar per incloure la fitxa 38 en el contracte programa que utilitza el Departament per promoure que els ajuntaments apliquin les polítiques socials per desenvolupar la llei. Aquesta fitxa és d'obligat compliment pels ens locals de Catalunya per mandat de la Llei 11/14 i consisteix en fer diagnosi i pla local LGTBI, designar un referent municipal, fer formació als funcionaris locals i crear un SAI. S'assenyala que aquest desplegament està previst realitzar-lo al llarg de 4 anys respectant els ritmes de cada ens local. En aquest sentit, la Direcció General d'Igualtat (DGI) ha presentat aquesta fitxa a tots els ens locals de Catalunya i dona suport a aquest desplegament.

Les actuacions que inclouen el contracte-programa són, entre d'altres : la formació als ens locals, les quals han estat un total de 12 sessions de formació a funcionaris/es amb 420 professionals que hi han participat. Per altra banda, en el control de la Resolució 187/XI, sobre el desplegament de la Llei 11/2014, s'anuncia

que s'ha donat suport al desplegament del contracte-programa en els següents municipis i entitats municipals: Ajuntament de Terrassa, Consorci d'acció social de la Garrotxa, Ajuntament de Valls, Ajuntament de Sitges i la Mancomunitat de la Plana/Ajuntament de Vic

Atès la importància del món local en el desplegament de la llei, caldrà que el Govern doti de finançament aquests contractes programa amb els ens locals.

Quarta. El Departament informa que s'ha creat la bústia de contacte per atendre les demandes d'informació en línia i s'ha configurat l'oficina virtual de tràmits per facilitar la presentació de denúncies on-line. Segons dades trameses, l'any 2015 es van atendre 82 persones i l'any 2016, 98, les quals demanaven informació i recolzament per qüestions relacionades amb necessitats personals sobre la temàtica.

El resultat la tramitació de les queixes a través de la bústia i de les actuacions d'ofici realitzades va ser, a data 3 de febrer de 2015, de 55 denúncies i a finals de 2016, de 53. Es fa constar que per difondre aquesta eina s'ha tornat a dur a terme, durant l'any 2016, tres espots publicitaris per ràdio i televisió, un llibret informatiu i un díptic (262 càpsules 012, 168 càpsules Godó, 48 càpsules Flaix, 28 càpsules La Ser).

En aquest àmbit és important que des de l'administració es doni un tractament despatologitzador i no discriminatori de la informació sobre qualsevol qüestió relacionada, directa o indirectament, amb el col·lectiu LGTBI. S'han de promoure també accions per combatre determinats estereotips que tenen el seu origen en l'orientació sexual i en la identitat sexual així com en l'homofòbia, moltes de les quals s'han d'adreçar a la formació de l'opinió pública.

Pel que fa a les dades en relació amb el tipus d'agressions que es denuncien, s'informa que durant l'any 2016 es van tramitar 53 denúncies, de les quals 34 administratives, 11 penals, 4 laborals i 2 amb informació insuficient per iniciar un procediment.

De les 34 administratives, 25 esta estaven en tramitació, 8 havien estat arxivades i 1 amb resolució definitiva sense sanció. Es van resoldre 2 amb el Departament d'Ensenyament, 2 amb el de Salut i 1 a través de l'Ajuntament. 2 més es van resoldre en el tràmit d'investigació prèvia i 1 no corresponia a l'àmbit competencial. En tot cas, per part del Departament s'assenyala que s'han atès i acompanyat des d'un punt de vista socio-psicològic i jurídic a les persones que han estat víctimes relacionades amb aquestes denúncies.

El Departament fa palès que les discriminacions que es detecten no sempre poden ser sancionables d'acord amb la Llei 11/2014, atès que moltes estan fora de l'àmbit competencial, perquè no es pot identificar l'autor dels fets. S'indica que en aquests casos es poden iniciar accions preventives i educatives. Així, algunes infraccions, a petició de l'interessat s'haurien resolt amb mesures educatives i processos de mediació. Tan sols s'ha imposat una primera sanció administrativa de 300 euros per haver estat provada una infracció administrativa tipificada a l'article 34.3c) de la Llei, corresponent a un cas d'insults homòfobs.

Sens perjudici d'això, es vol recordar que ha transcorregut més de dos anys des de l'aprovació de la llei sense que s'hagi aprovat el reglament que ha de regular el règim sancionador que contingui la tipificació, la classificació i els criteris de graduació de les infraccions relacionades amb les diverses formes de discriminació. La Moció 101/XI del Parlament preveu que es presenti el decret en el termini de tres mesos.

Sigui com sigui, es tracta de crear els mecanismes adequats perquè les persones LGTBI puguin denunciar de forma senzilla i eficaç situacions de discriminació, amb la seguretat que hi ha a la seva disposició els mecanismes necessaris per fer-ho i si s'escau, sancionar-ho. Tot això amb l'objectiu de generar les condicions adequades per tal que totes les persones, sigui quina sigui la seva orientació sexual, vegin protegits els seus drets. Un d'aquests mecanismes passa pel desplegament reglamentari del règim sancionador sense més demora.

Cinquena. En l'àmbit de la salut, destaca el treball conjunt amb les entitats i el Departament de Salut, fruit del qual s'ha elaborat un protocol de reproducció humana assistida (RHA) a Catalunya que ha eliminat, pel que fa a aquest punt, la discriminació de les lesbianes.

La nova directriu permetrà, entre altres objectius, que totes les dones tinguin accés a la cartera de serveis de l'RHA als centres sanitaris públics, independentment de si tenen parella o de si aquesta és masculina o femenina, un dret que fins ara no estava garantit. Val a dir que l'elaboració i l'aplicació d'aquest protocol dona resposta a una demanda de diferents col·lectius i agents socials i polítics, alhora que fa efectiu el suggeriment que va fer el Síndic l'any 2015, en el sentit de dictar les disposicions normatives necessàries per garantir l'accés a les tècniques d'RHA a les dones lesbianes en condicions d'igualtat.

Encara en l'àmbit de la salut, i com a exemple de col·laboració interdepartamental, també destaca la prestada entre el Servei Català de la Salut (CatSalut) i el Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, que es concreta en la signatura d'un protocol d'actuació perquè el CatSalut emeti les targetes sanitàries individuals (TSI) amb el nom del gènere sentit per les persones transsexuals que ho sol·licitin, la qual cosa ha de facilitar que a Catalunya es pugui viure la diversitat sexual i afectiva en plena llibertat. Segons dades del departament, la Direcció General d'Igualtat, i a través d'un protocol de coordinació amb el Departament de Salut, s'han tramitat el canvi de nom d'un total de 129 targetes sanitàries, 80 de majors d'edat i 49 de menors d'edat.

Alhora, convé destacar que el Departament de Salut ha posat en marxa un nou model d'atenció a les persones transsexuals que parteix del principi que aquestes persones no pateixen cap patologia (disfòria de sexe) i que, per tant, l'atenció de salut en la transició cap a la identitat sentida no podrà ser, en cap cas, a partir de l'acreditació d'un diagnòstic clínic. La paraula clau que resumeix el model és la despatologització de la realitat transsexual i tindrà el model de referència en la Unitat Trànsit del Cap Manso de Barcelona.

Aquest model s'ha consensuat, entre d'altres, amb la Plataforma Trans*Forma la Salut, que engloba diverses entitats i que també s'adreça al Síndic per demanar un canvi radical en el model d'atenció basat en la concepció com a patologia del fet transsexual. La Plataforma manifesta que el nou model de salut que es proposa sorgeix d'una situació de vulneració dels seus drets bàsics que ha implicat anys de violència institucional i de tracte indigne per part del sistema públic català i, més concretament, de la Unitat d'identitat de Gènere de l'Hospital Clínic (UIG). Aquesta queixa dona lloc a l'obertura de diverses actuacions d'ofici, que resten pendents de d'avaluar la resposta tramesa pel Departament de Salut. Una pel que fa al funcionament actual de la UIG i l'altra pel que fa als criteris específics d'inclusió en la llista d'espera i d'informació als pacients de quins són aquests criteris.

Fins i tot el Parlament Europeu, en una resolució aprovada al setembre de 2011, demana l'Organització Mundial de la Salut que suprimeixi els trastorns d'identitat de gènere de la llista de trastorns mentals i del comportament i que garanteixi una reclassificació dels mateixos al marge de la tipologia patològica.

Amb tot, en l'àmbit de la salut és necessari sensibilitzar i formar als professionals sanitaris en la diversitat de les orientacions sexuals i identitat de gènere. Malauradament, les persones transsexuals continuen sent les més desconegudes dins del col·lectiu LGTBI resultant també una de les més vulnerables a la discriminació que s'estén a quasi tots els àmbits de les seves vides. A més, estan sobreexposades a patir discriminacions múltiples i, encara que s'ha avançat molt, encara queda molta feina a fer per trencar el binomi home-dona, sexe-gènere.

Convé citar un estudi publicat per l'Agència Europea de Drets Fonamentals -Ser Trans en la Unió Europea, análisis comparativo de los datos de la encuesta a personas LGTBI en la UE- que posa de manifest que aproximadament un de cada cinc participants en l'estudi que van recórrer a serveis d'atenció sanitària (22%) en l'any anterior a l'enquesta, van sentir que el personal d'aquests serveis els havia tractat de manera discriminatòria pel fet de ser trans.

D'aquesta realitat es deriva la necessitat, per tant, que el personal sanitari rebi la formació adequada que contribueixi a eliminar prejudicis i millorar la prestació de serveis.

Sisena. En l'àmbit de l'educació, el DTASF informa sobre que el Pla interdepartamental de polítiques LGTBI (2015-2017) del Departament d'Ensenyament estableix els següents objectius i accions per tal d'implementar la Llei 11/2014:

- Promoure una educació i una orientació acadèmica i professional sense estereotips sexistes ni discriminacions relacionades amb el gènere o amb l'orientació afectivosexual.
- Establir propostes d'actuacions específiques per prevenir, detectar i intervenir en casos de violència o situacions de discriminació o exclusió per raó d'orientació sexual, identitat de gènere o expressió de gènere.

- Donar suport en casos específics per tractar situacions de conflicte de caràcter sexista o homòfob en els centres educatius.
- Incloure en l'oferta informativa per al professorat formació específica en coeducació i orientació afectivo-sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere.

L'atenció que reben els alumnes transsexuals a l'escola ha estat objecte de recomanacions del Síndic i també d'intervencions adreçades a resoldre situacions individuals que han estat objecte de queixa. En aquest àmbit, el Síndic va suggerir al Departament d'Ensenyament que promogués l'establiment d'un protocol d'actuació sobre identitat de gènere que permetés assegurar el respecte a la identitat de gènere i la plena integració de l'alumnat transsexual sense discriminació, en els termes que preveuen tant la Llei 11/2014, i també la resta de normativa que regula els drets de l'alumnat i els drets dels infants i adolescents. El Síndic també va demanar que s'assegurés la difusió, el coneixement i el compliment d'aquest protocol en tots els centres educatius amb independència de la seva titularitat.

En resposta a aquest suggeriment, el Departament D'Ensenyament ha inclòs dins els documents per a l'organització i la gestió dels centres, aprovats per Resolució de 23 de juny de 2016, un nou apartat que recull el procediment que cal seguir i possibles actuacions del centre educatiu davant la comunicació de les famílies d'una identitat de gènere sentida diferent del sexe assignat en néixer. També l'ha difós a tots els equips directius dels centres de Catalunya, i ha actualitzat el protocol per actuacions d'odi i discriminacions als centres.

Sobre l'assetjament homòfob i transfòbic a l'escola, en el marc de diverses actuacions el Síndic també ha tingut coneixement de com aquesta problemàtica afecta adolescents LGTB a les escoles instituts, la difícil detecció d'aquestes situacions i els efectes i el patiment que produeixen en nois i noies.

Sobre aquesta qüestió, el Síndic ha pogut observar mancances relacionades amb el desplegament pel centre escolar de les mesures de prevenció, detecció i intervenció davant d'indicadors compatibles amb una situació de presumpta discriminació, assetjament escolar, i/o violència per raó d'identitat de gènere, i també mancances de coordinació entre l'escola i els diferents serveis que hi puguin intervenir.

Per això, el Síndic torna a insistir en la conveniència de continuar ampliant les mesures de sensibilització, assessorament i formació sobre diversitat sexual i de gènere adreçades als equips docents, a l'alumnat i a les famílies.

Com a indicadors de coneixement o sospita d'una situació d'odi i discriminació, el Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront situacions d'odi i discriminació indica que les conductes d'odi i discriminació es poden produir en qualsevol dels espais del centre escolar, si bé és més habitual que es produeixin lluny de la vigilància dels adults, i la majoria dels casos no són comunicats ni al professorat ni a les famílies.

Per això, és important que als centres educatius es treballi la prevenció i, en cas que es detectin conductes discriminatòries, és fonamental actuar al més aviat possible per evitar que es puguin cronificar i donar pas a situacions d'assetjament-.

També és important posar de relleu que el Departament d'Ensenyament ha de garantir que tots els centres educatius revisin les seves normes de convivència i principis de funcionament i hi incorporin l'expressió d'un clar missatge de tolerància zero envers qualsevol tipus de discriminació per raó d'orientació sexual.

A banda, convé recordar la importància de fomentar l'escolta de l'alumnat als centres educatius, i també garantir que els infants i adolescents tinguin informació pel que fa a l'exercici dels seus drets.

En base a l'exposat **es conclou que** han passat dos anys i escaig de la llei sense un desplegament efectiu dels seus continguts. Malgrat tots els avenços que s'han produït i en particular, en el camp de l'educació i la salut, no s'ha aconseguit una igualtat real i efectiva de la comunitat LGTBI, els quals veuen que els seus drets són vulnerats de forma continuada. Per aquest motiu, es fan les següents

Recomanacions:

Amb caràcter general:

- Cal un major desenvolupament de les línies previstes per la normativa, fent èmfasi en impulsar les polítiques en matèria LGTBI per aconseguir un canvi efectiu de paradigma i una igualtat real.
- El desplegament de la llei no serà eficaç sinó va acompanyat d'un canvi de valors i creences que la facin possible. Per això és important fer una inversió i aposta decidida per l'educació des dels diferents àmbits, començant pels joves i els estudiants.
- La lluita ha d'estar present tots els dies de l'any i per tant, l'administració ha d'adoptar una actitud proactiva quan té coneixement d'algun cas o denúncia greu, perquè sembla que només quan un cas real esclata davant la societat es reactiven les alarmes de la violència contra el col·lectiu LGTBI.
- Fa falta un gran pacte social, que inclogui a tots els actors implicats, on s'estableixi el compromís ferm de fer complir la llei.
- Cal treballar per difondre i educar en la diversitat en el seu conjunt, tant des de l'administració autonòmica com la local, per informar, visibilitzar i normalitzar les diferents realitats afectives, sexuals i d'identitat que hi ha a la societat.
- Cal que des de l'administració es doni un tractament despatologitzador i no discriminatori de la informació sobre qualsevol qüestió relacionada, directa indirectament, amb el col·lectiu LGTBI.
- S'han de promoure actuacions per combatre determinats estereotips que tenen el seu origen en l'orientació sexual i en la identitat sexual, moltes de les quals s'han d'adreçar a la formació de l'opinió pública.

Amb caràcter específic:

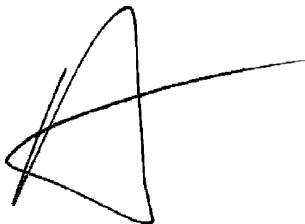
- Cal aprovar el decret que desenvolupi el règim sancionador de la llei sense més demores i el del Consell Nacional LGTBI.
- Cal que es doti de finançament els contractes programa amb els ens locals.
- Cal que l'atenció a les víctimes es faci des d'equips multidisciplinaris en la que s'integrin juristes, psicòlegs i assistents socials, per donar una resposta específica i especialitzada, i coordinada entre els diferents professionals que permeti i assegurui una atenció integral més enllà de la simple cerca del signe d'agressió o incident concret.
- És necessari integrar en els currículums formatius la formació afectiva sexual amb perspectiva de gènere.
- Cal apostar per una major formació dels professionals que treballen amb el col·lectiu LGTBI des dels diferents àmbits (salut, educatiu, justícia, etc) i comptar amb l'assessorament i participació d'experts en el desenvolupament dels plans de formació.
- Cal que es reforci l'Àrea LGTBI de personal suficient i transversal per desenvolupar la tasca que tenen encomanda en el desenvolupament de la Llei.
- Cal establir els convenis de col·laboració necessaris amb les entitats que ofereixen suport a les víctimes LGTBI.
- Els centres d'atenció primària haurien de disposar d'un professional de referència amb formació en la diversitat d'orientacions sexuals i identitat de gènere per atendre les possibles víctimes, com les resta de persona que s'hi puguin adreçar per plantejar alguna tipus de consulta.
- Cal desenvolupar serveis d'atenció integral en àmbits com l'universitari i l'esport, que facin una tasca d'assessorament, d'informació i recepció de denúncies en coordinació amb el SAI del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.
- Cal integrar la perspectiva de gènere de la diversitat sexual i de gènere a l'hora de dissenyar polítiques públiques adreçades a persones grans i introduir la perspectiva de l'envelliment en les polítiques orientades a lluitar contra la discriminació.

En l'àmbit dels centres educatius:

- Fomentar l'aplicació del Protocol de prevenció, detecció i intervenció enfront situacions d'odi i discriminació a tots els centres educatius.
- Promoure l'adopció de mesures preventives als centres educatius que facilitin la creació d'un clima de convivència positiu a l'aula i assegurar que

els continguts dels materials escolars, educatius i formatius tinguin en compte la diversitat pel que fa a l'orientació sexual, la identitat de gènere i l'expressió de gènere, amb la provisió de recursos formatiu, eines i materials didàctics.

- Facilitar als centres educatius les directrius per dur a terme un abordatge integral d'aquestes situacions i promoure el desplegament efectiu dels plans de convivència a tots els centres educatius, fent un èmfasi especial en les mesures de prevenció i actuació contra l'assetjament de les persones LGTBI.

A handwritten signature in black ink, consisting of a large, stylized letter 'A' with a horizontal line extending to the right.

Rafael Ribó
Síndic

Barcelona, 23 de març de 2017